

НАВЛИЗАНЕ В „ДРУГОТО” ЧРЕЗ ДЕТСКАТА ИГРА ¹

Красимира Кибарова

Студентски семинар по практическа етнология и фолклористика

„Проф. д-р Иван Шишманов”

Играта е пребиваване в онези пространства, които са недостъпни за детето - далечни или изкуствени, художествени светове.

Съзерцаването на „другото” започва още от броилката. Тя трябва да отбележи прекъсването на връзката с реалния свят и затова в нея намират място образи и пространства от необикновените светове на филмите, криминалното, екзотичното, приказното и дори... неприличното.

Бум! В джунглата реч се носи,
мирише ми на прясна кръв,
негрите ходят боси,
по заповед на Стефани,
яхнала леля Джили,
моторетка сто и две,
за да вози Харпър Майн
по софийското шосе.

Броилката представя фантастично съчетание на филмовата атмосфера на „Завръщане в Рая” с отдалечените пространства на „джунглата” и „софийското шосе”.

Чрез друг текст децата ще се докоснат до грозното и обидното:

От небето ясно
падна говно прясно
и удари Коста
по главата проста.
Намазаха го с кал –
стана папагал;
намазаха го с йод –
стана идиот.
Едно, две, три –
пръв излизаш ти –
с дългите магарешки уши.

„С дългите магарешки уши” е обида, с която детето се натовазва не поради личните си качества, а поради атмосферата на броилката. Реалните качества отстъпват пред новите игрови характеристики и детето вече е готово да бъде някой друг...

Броилката трябва да бъде не само ритмично организиран текст, но и текст, съдържащ знаците на друг свят, с или без логическа връзка между тях. Важното е да се пропукаат стените на всекидневието, да се надникне и в по-високото, и в по-ниското...

Детето няма знание за „другото”, но има усещането за него. Докосва се до сферите на „другото” не като разсъждава върху тях, а като се пренася в тях. Децата откриват и преживяват необикновените светове чрез техните символи.

Ето как, например, децата се приобщават към света на женените. В хода на играта „женене”, която се играе с пръсти, се реализира фигурата „среден пръст”, отправяща към интимните отношения. В края на играта „женят” някого от участващите, като му казват име на дете от другия пол. Досегът с харесваното дете е само вербален, при това

е и предварително уговорен, тъй като, според неофициално правило, се посочва тъкмо неговото име. Такова загатване на близост се оказва достатъчно, за да предизвика у детето възторг и удовлетворение. Целта на играта е да бъде чуто нещо желано, а самата тя е необходима, за да придаде на произнесеното авторитет на пророчество.

В някои случаи правилата на играта, нейната схема, изглеждат вторични.

Играта е само необходимият контекст, който ще позволи сгънатието в символа свят да се разгърне и да се преживее. Такъв тип навлизане в „другото“ напомня преживяванията при досег с лирически текст.

Детето копнее да изпълни колкото се може повече роли, то ще бъде всичко онова, което стои „от другата страна“ – родителят, учителят, продавачът... Децата, разбира се, предпочитат определени роли, но за тях не съществува проблемът „Мога ли да изиграя този персонаж?“. Те са все още достатъчно отворени да обемат Вселената. Детето знае, че може да бъде и някой друг. В игрите, при които липсват строги, предварително заявени правила, пробивът към „другото“ се осъществява чрез неговото изиграване, драматизация.

Автентичната детска игра не познава конкуренцията. Съизмерването е привнесено от света на възрастните. В игрите със състезателен характер детето трябва да премине през ред препятствия и възторгът от победата е свързан не с оразличаването на победителя от другите, а с прехода в ново състояние. Тези игри не се осъществяват еднократно, тяхна цел е да дадат възможност на всеки да стане герой. Те „възпяват“ детето и в този смисъл се доближават до епическата структура.

Може би, трябва да погледнем играта „отвътре“, да потърсим източниците на детския възторг. Условието и правилата на играта не могат да я опишат, те могат само да зададат модела за навлизане в „другото“. Древните форми на изкуство довеждат човека до отъждествяване с нещо извън него, до превъплъщаване в „другия“. Играта е детският медитативен модел. По-късно тя отваря вратата към изкуството...

БЕЛЕЖКИ

1. Етноложките материали, използвани в настоящата работа, са записани през м. юли 1995 г. в с. Белица, община Лъки от автора на тезисите по време на теренни проучвания, организирани и финансирани от Асоциация за антропология, етнология и фолклористика „ОНГЪЛ“ и Общински съвет – гр. Лъки. Съхраняват се в Архива на Асоциацията (ААО) и Общински поселищен архив – Лъки (ОПА-Л).